

**EUNITED IN DIVERSITY II – THE RULE OF LAW AND
CONSTITUTIONAL DIVERSITY**

**INTERNATIONAL CONFERENCE – THE HAGUE, THE
NETHERLANDS, 31.8.2023 - 1.9.2023**

Κατά το διήμερο 31.8.2023 – 1.9.2023 έλαβε χώρα στη Χάγη της Ολλανδίας διεθνές Συνέδριο με τίτλο «EUnited in Diversity II, The Rule of Law and Constitutional Diversity».

Το Συνέδριο συνδιοργανώθηκε από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (CJEU), το Συνταγματικό Δικαστήριο του Βελγίου, το Συνταγματικό Δικαστήριο του Λουξεμβούργου και το Ανώτατο Δικαστήριο της Ολλανδίας, το οποίο και ευγενώς το φιλοξένησε. Σημαντική ήταν και η συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), που εκπροσωπήθηκε από την Πρόεδρο του και άλλα δύο μέλη. Σημαντική ήταν επίσης η εκπροσώπηση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με επικεφαλής τον Πρόεδρο του. Σημειώνεται ότι εκπροσωπήθηκαν συνολικά 24 ευρωπαϊκές χώρες από τους Προέδρους ή από Μέλη των Ανωτάτων Συνταγματικών Δικαστηρίων ή των Ανωτάτων Δικαστηρίων.

Όπως ο τίτλος (E)United in Diversity - The Rule of Law and Constitutional Diversity, ήδη αποκαλύπτει, σκοπός του Συνεδρίου

ήταν η συνέχιση ενός καρποφόρου διαλόγου που άρχισε στη Ρίγα της Λετονίας τον Σεπτέμβριο 2021 (EUited in Diversity: Between Common Constitutional Traditions and National Identities), μεταξύ του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και του ΕΔΔΑ, με τα Συνταγματικά Δικαστήρια των κρατών μελών. Ζητούμενο του διαλόγου αυτού, ο οποίος θα είναι ανοικτός και συνεχής, είναι η επιβεβλημένη εξισορρόπηση μεταξύ της αναγκαιότητας για ενιαία εφαρμογή των αρχών δικαίου που διασφαλίζουν τις θεμελιακές ελευθερίες και την κατίσχυση του κράτους δικαίου ως κοινές ευρωπαϊκές αξίες, αφενός, και των συνταγματικών παραδόσεων κάθε κράτους μέλους, αφετέρου, με δεδομένη πάντοτε την αναγκαία ομοιομορφία στην ερμηνεία και εφαρμογή του ευρωπαϊκού δικαίου στα πλαίσια της ενιαίας ευρωπαϊκής έννομης τάξης.

Κατά την έναρξη του Συνεδρίου παρέστη και απηύθυνε χαιρετισμό ο κ. D. Reynders, Επίτροπος Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εναρκτήριοι ομιλίες απηύθυναν ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) κ. K. Lenaerts, η Πρόεδρος του ΕΔΔΑ κα S. O'Leary, και η Πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου της Ολλανδίας κα D. de Groot.

Ακολούθησαν εισηγήσεις εκλεκτών ομιλητών - δικαστών του ΔΕΕ, του ΕΔΔΑ και Συνταγματικών, κυρίως, Δικαστηρίων της Ένωσης, οι οποίες κάλυψαν θέματα όπως η δικαστική ανεξαρτησία ως *conditio*

sine qua non για την προστασία της δημοκρατίας, της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και του κράτους δικαίου. Αναπτύχθηκε επίσης το θέμα της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης και της ανάγκης για ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή του, αφενός και αφετέρου, της θεμιτής διαφορετικότητας όπως πηγάζει από την εθνική ταυτότητα και τη συνταγματική παράδοση κάθε κράτους μέλους. Περαιτέρω, απασχόλησε το πρωτότυπο θέμα της δικαστικής προστασίας, όχι μόνο των σημερινών πολιτών της Ένωσης αλλά και των μελλοντικών γενεών, ιδιαίτερα με αναφορά στο ζήτημα της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, η καταστροφή του οποίου δεν αφορά μόνο στην τρέχουσα γενεά.

Επί αυτών των εισηγήσεων ακολούθησε συζήτηση και διατυπώθηκαν προβληματισμοί, στα πλαίσια των οποίων εκφράστηκε η βαθιά ανησυχία για την πολύπλευρη επίθεση που δέχονται πλέον οι ευρωπαϊκές αξίες και το ίδιο το κράτος δικαίου και η συνεπαγόμενη πεποίθηση για την ανάγκη διαφύλαξης και ενίσχυσης του ενιαίου δικαϊκού πλέγματος προστασίας τους. Τούτο, με σεβασμό στις συνταγματικές επιμέρους παραδόσεις των κρατών μελών, όπως αυτές αναγνωρίζονται από τα Συνταγματικά τους Δικαστήρια, στο βαθμό όμως που το ΔΕΕ εντάσσει τέτοια διαφορετικότητα στο κοινό ευρωπαϊκό δίκαιο, αφού πρώτα διαπιστώσει ότι υπάρχει συναινετική αντίληψη προς τούτο μεταξύ των συνταγματικών παραδόσεων όλων των κρατών μελών.

Ήταν κοινή τελική διαπίστωση ότι για την εφαρμογή και κατίσχυση των αρχών δικαίου και ιδιαιτέρως των αρχών που συνθέτουν την έννοια του κράτους δικαίου από όλα τα Δικαστήρια της Ένωσης, όπως πηγάζουν από τις Συμβάσεις, τον Χάρτη και τα εθνικά Συντάγματα αλλά και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, είναι αναγκαία η ειλικρινής συνεργασία και ο συνεχής διάλογος μεταξύ των Δικαστηρίων. Η Ρίγα και η Χάγη θα έχουν συνέχεια.

Το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο της Κύπρου εκπροσωπήθηκε από τους Δικαστές Τεύκρο Θ. Οικονόμου και Τάσια Ψαρά-Μιλτιάδου.

7 Σεπτεμβρίου, 2023.